

МЕШОВИТА ГРАБА
Miscellanea
НОВА СЕРИЈА КЊ. XXXII

ISSN 0350-5650

INSTITUTE OF HISTORY

MISCELLANEA

NEW EDITION Vol. XXXII

Editorial board

BILJANA MARKOVIĆ, NEDELJKO V. RADOSAVLJEVIĆ,
RADOMIR J. POPOVIĆ, VLADIMIR JOVANOVIĆ,
BOJANA KATIĆ-MILJKOVIĆ, LUDMILA KUZMICHEVA,
GABRIELLA SCHUBERT, LILIANA SIMEONOVA

Editor-in-chief

NEDELJKO V. RADOSAVLJEVIĆ

Belgrade
2011

ISSN 0350-5650

ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ

МЕШОВИТА ГРАЂА
MISCELLANEA

НОВА СЕРИЈА Књ. XXXII

Редакциони одбор
БИЉАНА МАРКОВИЋ, НЕДЕЉКО В. РАДОСАВЉЕВИЋ,
РАДОМИР Ј. ПОПОВИЋ, ВЛАДИМИР ЈОВАНОВИЋ,
БОЈАНА КАТИЋ-МИЉКОВИЋ, ЉУДМИЛА КУЗМИЧЕВА,
ГАБРИЕЛА ШУБЕРТ, ЛИЛИАНА СИМЕОНОВА

Одговорни уредник
НЕДЕЉКО В. РАДОСАВЉЕВИЋ

Београд
2011

Овај број *Мешовитне збирке - Miscellanea*
штампан је уз финансијску помоћ
Министарства просвете и науке Владе Републике Србије

САДРЖАЈ

Сима Ђирковић

СТУДИЈЕ О ДУШАНОВОМ ЗАКОНИКУ 2. Удвојени, раздељени и фрагментарни чланови Раковачког рукописа	9
Драгић М. Живојиновић АКТ ХИЛАНДАРСКОГ БРАТСКОГ САБОРА О ПРОДАЈИ АДЕЛФАТА	39
Биљана Марковић ЧЛАН О ШКОЛСТВУ У РУКОПИСИМА МЛАЂЕ РЕДАКЦИЈЕ ЈУСТИНИЈАНОВОГ ЗАКОНА	51
Ђуро Тошић, Невен Исаиловић БОГОЈЕ РАДИНЧИЋ ИЗ ГАЦКА – ДОМАЗЕТСТВО ИЗМЕЂУ СЛУЖБЕ (SERVITIUM) И ПОСИЊЕЊА (AFFILIATIO)	75
Марица Маловић Ђукић DEFORIS (DE FORIS) У КОТОРУ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ (15. ВЕК)	87
Невен Исаиловић ДВЕ ЂИРИЛСКЕ ИСПРАВЕ ИВАНА VI (АНЖА) ФРАНКОПАНА ОМИШАНИМА	101
Александар Крстић ДОКУМЕНТИ О УГАРСКИМ ПОСЕДИМА ДЕСПОТА ЂУРЂА ДАТИМ У ЗАЛОГ ЈОВАНУ ХУЊАДИЈУ 1444. ГОДИНЕ	125
Татјана Катић, Гордана Гарић Петровић ПОПИС ЗЕАМЕТА И ТИМАРА ОБЛАСТИ БРВЕНИК ИЗ 1477. ГОДИНЕ	157
Александар Јаковљевић ОСМАНСКА ТАПИЈА (TAPÛNÂME) МАНАСТИРА ВОЉАВЧА ИЗ 1538/9. ГОДИНЕ – ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ МАНАСТИРА	191

Срђан Катић, Драгана Амедоски ЗАКУПИ БЕОГРАДСКЕ И СМЕДЕРЕВСКЕ СКЕЛЕ И КАРЛОВАЧКОГ ХАСА СЕДАМДЕСЕТИХ И ОСАМДЕСЕТИХ ГОДИНА 16. ВЕКА	205
Татјана Катић, Срђан Катић ЗИМОВАЊЕ ОСМАНСКЕ ВОЈСКЕ У РУМЕЛИЈИ 1686/87. ГОДИНЕ	219
Исидора Точанац Радовић РЕЗОЛУЦИЈА ЦАРА КАРЛА VI ИЗ 1720. ГОДИНЕ	243
Владан Гавриловић ПОПИС ПОТИСКЕ ВОЈНЕ ГРАНИЦЕ ИЗ 1748. ГОДИНЕ	255
Недељко В. Радосављевић ДИПЛОМА МИТРОПОЛИТА ПАВЛА НЕНАДОВИЋА О ПРАВУ ДЕЧАНСКИХ МОНАХА НА ПРИКУПЉАЊЕ МИЛОСТИЊЕ ИЗ 1755.	281
Јелена Илић ОФИЦИРИ БАНАТСКЕ ЗЕМАЉСКЕ МИЛИЦИЈЕ 1757. ГОДИНЕ	289
Александра Вулетић СТАНОВНИЦИ ШАПЦА 1819. ГОДИНЕ	311
Мирјана Маринковић, Јована Шаљић ТУРСКА ПИСМА КНЕГИЊИ ЉУБИЦИ	325
Радомир Ј. Поповић ДВЕ БЕЛЕШКЕ ИЛИЈЕ ГАРАШАНИНА О РУСКИМ КОНЗУЛИМА У СРБИЈИ ДАНИЛЕВСКОМ И ЛЕВШИНУ	337
Јелена Пауновић – Штерменски ДВА БРИТАНСКА ДОКУМЕНТА ИЗ ЦАРИГРАДА О ПРОМЕНИ НА ПРЕСТОЛУ СРБИЈЕ 1860. ГОДИНЕ	349
Данко Леовац МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ ПРЕ И ПОСЛЕ ПРОМЕНЕ НА СРПСКОМ ПРЕСТОЛУ 1860. ГОДИНЕ	369

Милош Ковић БРИТАНЦИ И ХАЦИ-ЛОЈИНА РЕВОЛУЦИЈА: КОНЗУЛ ЕДВАРД ФРИМЕН О ПОБУНИ И ОКУПАЦИЈИ САРАЈЕВА 1878.	381
Петар В. Крестић ПИСМА ТОДОРА СТЕФАНОВИЋА ВИЛОВСКОГ СА ПУТОВАЊА У ДАЛМАЦИЈУ И ЦРНУ ГОРУ 1880. ГОДИНЕ	415
Момир Самарцић, Сара Самарцић ХАЈМЕРЛЕОВ ПРОЈЕКАТ ТАЈНЕ КОНВЕНЦИЈЕ ИЗ 1881. ГОДИНЕ	451
Сузана Рајић ПИСМА КРАЉИЦЕ НАТАЛИЈЕ КОМОРНИКУ СИМОНОВИЋУ ИЗ 1891. И 1892. ГОДИНЕ	473
Биљана Вучетић ШКОЛОВАЊЕ ПИТОМАЦА МИНИСТАРСТВА ИНОСТРАНИХ ДЕЛА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ 1891. ГОДИНЕ	491
Ненад Миленовић ИЗВЕШТАЈИ ДЕЛЕГАЦИЈЕ СРБИЈЕ СА ДРУГЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ МИРА У ХАГУ 1907. ГОДИНЕ	507
Биљана Стојић ПОМОЋ БЕЛГИЈСКОГ ЦРВЕНОГ КРСТА КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ ТОКОМ БАЛКАНСКИХ РАТОВА	529
Божица Младеновић, Милић Ј. Милићевић О БОРАВКУ СРПСКЕ ВОЈСКЕ НА КРФУ 1916. ГОДИНЕ	543
Божица Младеновић, Милић Ј. Милићевић КАЗИВАЊА РАДОША НИКОЛИЋА О ТОПЛИЧКОМ УСТАНКУ	553
Биљана Вучетић, Срђан Рудић ИЗ ПРЕПИСКЕ ВАТРОСЛАВА ЈАГИЋА И ВЛАДИМИРА ЋОРОВИЋА II ДЕО (1918-1921)	561
УПУТСТВО ЗА АУТОРЕ	581
INSTRUCTIONS FOR CONTRIBUTORS	583

Божица МЛАДЕНОВИЋ
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за историју
Ниш

Милић Ј. МИЛИЋЕВИЋ
Историјски институт
Београд

КАЗИВАЊА РАДОША НИКОЛИЋА О ТОПЛИЧКОМ УСТАНКУ*

Апстракт: Приредили смо за штампу казивања Радоша Николића, учесника Топличког устанка 1917. године. Казивања су настала 50-ак година касније и сачувана су у Народном музеју Топлице у Прокупљу. Сећања Радоша Николића на устанак су драгоцене јер садрже податке који на реалан и истинит начин говоре о овом значајном догађају у историји Србије у Првом светском рату.

Кључне речи: Радош Николић, Топлички устанак, Србија, Први светски рат, казивања.

Почетком октобра 1915. године армије Централних сила поново су нападе Краљевину Србију. У рат се укључила и Бугарска. Српска војска се, упркос храбром отпору, повлачила према југу. Процењујући ситуацију, Врховна команда наредила је 24. новембра да се војска повуче преко Црне Горе и северне Албаније на обалу Јадранског мора. Одатле су савезни-

---

* Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете и науке Републике Србије *Од универзалних царстава ка националним државама. Друштвене и политичке промене у Србији и на Балкану* (Ев. бр. 177030).

чким бродовима транспортовани на острво Крф. Уследио је опоравак војника и почетком априла српска војска је била спремна да изађе на Солунски фронт.

У вези са планираном офанзивом армија Антанте, српска Врховна команда упутила је, крајем септембра 1916. године, Косту Миловановића Пећанца, резервног пешадијског поручника и ранијег четничког војводу, авионом у Топлицу, са задатком да створи тајну организацију отпора. Пећанцу је наредбом забрањено да поведе оружану борбу док српска и савезничка војска не пробију Солунски фронт и стигну до Скопља. Емисар Врховне команде затекао је у Србији тешку ситуацију. Окупатор је спроводио денационализаторску политику, безобзирну пљачку, реквизицију и одводио становништво у интернацију. Због свега тога избио је преурањен устанак, настао из незадовољства народа.¹

Непосредан повод била је најављена регрутација српског становништва за бугарску војску. Први сукоби, око 20. фебруара 1917. године, били су управо између избеглих војних обвезника и бугарских потера. Из тога се изродио устанак, једини на територији окупираној војском Централних сила. Трајао је око месец дана, у фебруару и марту 1917. године. Обухватио је територију Топлице, Јабланице, Јастрепца и Копаоника. Ослобођени су градови Куршумлија, Лебане, Прокупље и Блаце. Бројно и технички надмоћнији, окупатори су угушили устанак и сурово се обрачунали са устаницима и становништвом. По подацима Анкетне комисије, у казненој експедицији настрадало је око 20.000 људи и попаљено је 50.000 кућа. Герилске чете повукле су се у планине и наставиле отпор до краја рата.²

У Архиву Војноисторијског института у Београду чувају се документи о Топличком устанку.³ Већина докумената је објављена. Предност у критичком издавању имали су извори првог реда - преписка војвода и четовођа, наредбе предводника српске гериле Косте Пећанца, акти преког четничког суда, спискови одреда и чета.⁴ Потом су на ред дошли и извори другог реда, настали као резултат рада две комисије. Прва група је из 1919. године и чини је документација Анкетног одбора, који

---

¹ А. Mitrović, *Serbia's Great War, 1914-1918*, Hurst & Co, London 2007.

² Ј. Дерок, *Топлички устанак и оружани отпор у окупираној отаџбини 1916-1918*, Београд 1940; М. Перовић, *Топлички устанак 1917*, Београд 1971 3; А. Митровић, *Устаничке борбе у Србији 1916-1918*, Београд 1987.

³ Архива Топличког устанка, пописник 7, кутије 77, 78 и 79.

⁴ *Наредбе, извештаји и писма војвода и четовођа Топличког устанка*, прир. Б. Младеновић, Прокупље-Лесковац 1992.

је утврђивао узроке и „кривце“ за избијање устанка. Друга група је из 1933. године. Тада је Историјско одељење Генералштаба југословенске војске спровело обимну акцију ради утврђивања битних чињеница о овом историјском догађају ради проучавања српског герилског покрета. Тако су сачувана сећања познатих четовођа и устаника.⁵

После Другог светског рата опало је интересовање за проучавање „јединог устанка иза фронтвова“. И тада су, ипак, постојали људи који су интервјуисали учеснике и савременике Топличког устанка. Један од њих је био и бивши директор Народног музеја Топлице у Прокупљу Драгољуб Х. Поповић. Он је разговарао са људима који су били учесници устанка или су га запамтили и забележио њихова казивања. Од тога је настала поприлична количина грађе, која се чува у музеју.

Драгољуб Поповић је, између осталих, разговарао и са Радошем Николићем, који је био познат по надимку Црногорац. Николић је био предратни председник општине у селу Горња Драгуша и уживао је велико поштовање и углед становништва. Он је, такође, имао важну улогу у стварању тајног покрет отпора. Четнички војвода Коста Пећанац је врло брзо по доласку у Топлицу уприличио сусрет са Радошем Николићем. Николић је био човек коме је војвода Пећанац безрезервно веровао. Задатак Радоша Николића се више сводио на одржавање везе са четницима и помагање у снабдевању основним животним намирницама. Тек у устанку Николић се латио оружја и био учесник борбе за ослобођење Блага. Због тога је и постао жртва окупатора. Наиме, бугарска војна власт га је интернирала у логор Стара Загора у Бугарској, где је остао до краја рата.

Радош Николић је на интересантан начин а сажето испричао битне догађаје које је преживео пре 50 година. Хронолошким редом приказао је шта се дешавало од доласка Косте Пећанца до угушења устанка. Занимљиво је да се осврнуо на све битне моменте у овом историјском догађају за време окупације Србије у Првом светском рату.

У казивању Радоша Николића наилазимо на занимљиве и тачне податке о предводницима српског покрета отпора, Кости Пећанцу и Кости Војиновићу. Већ је позната чињеница да су се Пећанац и Војиновић у многим стварима слагали, али да су међу њима постојала и бројна неслагања. У расправама су долазили до тренутака када су један на другог потезали оружје. Николић је у својој причи то још једном потврдио: челни људи српског покрета отпора нису имали усаглашене ставове по многим питањима, и то је један од разлога пропасти устанка. У казивањима

⁵ *Топлички устанак 1917*, прир. Б. Младеновић, Београд 2007.

наилазимо на лепе описе из свакодневног живота у рату. Такође је говорио о зборовима четника и народа, о прослави Божића 1916. године, начину одржавања веза између четника и становништва...

Радош Николић је реално и истинито казивао о догађајима и на непристрасан начин одсликао и приказао људе који су доносили важне одлуке и тачно уочио узроке који су довели до пропасти устанка. У томе је и највећа вредност овог документа.

Сећања Радоша Николића на Топлички устанак

Године 1914. био сам председник у Г./орњој/ Коњуши⁶ до окупације.

У то време је и Коста Пећанац био председник у Куршумлији.⁷ Одатле почињу наша познанства јер смо били колеге-председници. Негде у септембру месецу 1916. године, отишао сам на парастос. Ту ме пронађе један лепо обучен, дотеран, висок и леп човек, приђе и даде ми цедуљу. То је била порука од Косте Пећанца.⁸ Он ми је писао: „Драги пријатељу, вечерас ти долазим по девојку. Доводим ти 32 /тридесет и два/ свата. Позови све пријатеље и непријатеље. Спреми вечеру и остало. По могућству ми пошаљи путовођу. Твој пријатељ Косанчић“.⁹

Са доспелим човеком пођем у сусрет до Лазаревца.¹⁰ Ту, у шумарку затекнем десетину четника али Пећанца међу њима нема. Али тек што почесмо разговор на месечини се указа поворка људи а међу њима и снажни и високи Коста. Био је лепо обучен. Официрска униформа на њему као саливена. А он прав, здрав, па милина једна видети га. Одмах се загрлисмо и изљубисмо. Питасмо се за наше породице. Били смо сви радосни. Четници око нас се смешкају и радосни су и они јер им Коста рече да ћемо бити гости Радоша Црногорца. Богами сам их лепо и угостио.

---

⁶ Горња Коњуша је село у близини Блаца.

⁷ Коста Пећанац није био пре Првог светског рата председник општине у Куршумлији.

⁸ Коста Миловановић Пећанац (Дечани 1878 – Сокобања 1944) српски четник. Четовао на подручју Македоније, тада делу Турског царства (1904-1912), учесник балканских и Првог и Другог светског рата. Септембра 1916. године по наредби Оперативног одељења српске Врховне команде дошао у Топлички округ са задатком да створи четничку организацију која би напала непријатеља по пробоју Солунског фронта. У Топличком устанку и герили командант Централног одреда.

⁹ Надимак Косте Миловановића.

¹⁰ Село у околини Блаца.

Повео сам их све мојој кући. Вечера је била богата. Народ се скупио нешто по позиву а нешто и из радозналости тек било је скоро цело село дошло до моје куће. Одмах је наредио да се стража постави.

У селу је била једна десетина Бугара. То су били неки мирни људи, бар за оно време. Само су јели, пили и спавали. Никога нису узнемиравали. Кроз разговор за време вечере Коста ми рече да је дошао са Солунског фронта. Рече ми да је Дуњић рањен и да му је дао сто динара. Има на фронту пуно наших који су добри бомбаши – и то ми рече. Затим је устао, промешкољио се и командовао: „Капе доле!“ и одржао кратак говор: „Драга браћо! Дошао сам са фронта, послала ме Врховна команда и краљ Петар.“ Народ је повикао у глас: „Живео! Живео краљ Петар!“ Пећанац је наставио: „Немојте се тужакати и подметати један другоме јер, ко буде тако поступао, запалићу му кућу и све. Ја имам везу са нашом ратном командом. И, кад дође време подићи ћемо устанак. За то време, пушке и муницију чувајте и добро сакривајте све што је потребно за устанак. Припрема нека буде у највећој тајности. Бугарима морате давати све што траже. Немојте се противити јер ће вас батинати и од вас направити богаље. Мени требају здрави људи и ви такви морате остати. Живео наш будући устанак! Живела Врховна команда! Живео краљ Петар!“

Тако је Коста Пећанац свој први ватрени говор одржао ту пред многобројним родољубима који су касније пошли у бој и који се никада више нису вратили својим кућама и својим породицама.

Ево неколико имена којих се сећам : Зарија Чорбић из Попове, Илија Лекић из Алабане, Јован Дуњић из Горње Драгуше, Милојко Ђукић из Г./орње/ Драгуше, Вучко Пантић из Лазаревца¹¹, Јеротије Ђенадић из Врбовца¹², Бранко Јаћовић из Тулара, Милорад Тубић из Сувог Дола, Миша Башић из Блаца, Петар Барић¹³ из Пребресе и други којих /којима?/ се не могу сетити имена или презимена.

Главна састајалиште је било у шуми Шиљомане у Луковској колиби и у Лекићском забрану. Ово је било место за везу са народом. Народ је овде доносио храну, одећу, обућу и ту је увек био неко од четника за везу јер им је требало доставити какав извештај или пак нешто друго.

Уочи Божића 1916. године Коста Пећанац је послао курира из Лекићевог забрана. Пођем са њим а кад тамо а оно сијасет четника а са Костом седи још један лепо обучен човек у отменом оделу. Приђем одмах Кости Пећанцу, честитам му Божић и изљубисмо се. Он ме тада представи

¹¹ Вучко Пантић је преживео Први светски рат.

¹² Јеротије Ђенадић је преживео Први светски рат.

¹³ Петар се презивао Бараћ.

Кости Војиновићу¹⁴ те се и са њим изљубих. Ту мало поразговарасмо о које чему а онда се заложисмо онако по обичају. То је био мој први сусрет са Костом Војиновићем. Одатле кренусмо у село. Вечеру сам им обезбедио код Дуњића. Испекли смо на ражњу једно теле. Кад смо се добро заложили – најели и попили коју више разлеже се дивна комитска песма:

„Кад Српска труба затруби
Коста Пећанац нареди
Спремте се спремите четници
Силна ће борба да буде...“

После борбене песме почеше богами и оне друге као:

„Снег и киша шибају ме по вас цели дан
Крчмарице отвори ми твој прелепи стан...“

Кад је избио устанак, нешто због слабе организације, слабог наоружања, нисмо имали никакве коморе нити пак болнице за рањене, и многи други чиниоци су утицали на то да нас Бугари, Немци и други за кратко време разбише а ми /смо/ побегли куд који. Коста Пећанац је међу првима нашао неко добро склониште и сакрио се. Међутим, Коста Војиновић и још неки његови борци остали су му верни док су могли и имали снаге да се боре а онда су гинули или пак под најтежим мукама умирали мученичком смрћу коју су непријатељи могли измислити за тако заробљене, рањене, изгладнеле и изнурене борце Косте Војиновића. Војиновић се срчано борио, свака му част, такав је остао све до своје погибије.

Сећам се једне препирке између Пећанца и Војиновића. Коста Пећанац је тражио неке паре које је Војиновић заробио. Но, познавајући га као среброљупца Војиновић му не хтеде дати ни пару. Ту су се не баш мало посвађали, повукоше и пиштоље. Војиновић га је хтео убити. /Пећанац/ Није веровао да је Војиновић све то потрошио. Тада му Војиновић изнесе једну књигу где је све педантно вођено где је и зашта све трошио тај новац. Пећанац се згрануо и извинуо. Војиновић је куповао од Шиптара оружје и муницију. Плаћао је народу за исхрану своје чете, тако да се нико није могао пожалити на њега. Често је кажњавао издајце. Према њима је био

---

¹⁴ Коста Војиновић Косовац (Смедерево 1891 - Гргуре 1917) српски четник. Школовао се у Београду и Бечу, где је завршио Трговачку академију. Војни рок одслужио 1911/1912. у 7. кадровском пуку у Београду. Учествовао у Првом балканском и Првом светском рату. Добио чин потпоручника. Рањен у бици на Косову пољу и остао код свога оца Јована у Косовској Митровици. Први започео са стварањем организације покрета отпора. Јуна 1916. у Лепосавићу окупио групу бораца, језгро будућег одреда. У Топличком устанку командант Ибарско-копаоничког одреда.

немилосрдан. То је и стекло велику популарност код народа. Био је диван говорник и одличан борац. Не само да је умео да командује већ је својим примером доказивао како се треба борити и уништавати непријатеља. Према заробљеним непријатељима поступао је војнички.

Војиновић ми се веома допао. Једном приликом ми показа једно писмо где га Немци¹⁵ позивају на предају. Осмехнуо се и шта је могао друго да каже. Само је проговорио: „Чудни људи, шта ли им се чини“.

Сећам се да је поп Мита из Барбатовца¹⁶, Милан Марковић из Г./орње/ Драгуше и Башић Миливоје из М./але/ Драгуше, похватани и интернирани за Бугарску. Отуда су побегли. Право су дошли у четнике ни један дан нису остали код својих кућа.

И мене су ухватили. Интернирали су ме за Бугарску јула 1917. године. Био сам у логору Стара Загора. Сећам се још неких имена: Сима Ђоровић из Кончића, Петар Проловић из Г./орње/ Бреснице, Љубинко Букумировић из Прокупља, Бранко, Ранко и Воја Јовановић из Гргура.

Сећам се да је Војиновић био у Лазаревцу са неколико својих највернијих другова. Бугари су за њима ишли све по трагу. Војиновић је на једној нози носио опанак а на другој чизму¹⁷. Лавовски се борио а тако и погинуо. Бугари су га изложили у Куршумлији. Народ је долазио да га види и да му се диви. Бугарски официри су га поздрављали на одру. Враћен је за Гргуре и тамо сахрањен.

---

¹⁵ Вероватно се ради о припадницима аустроугарских трупа.

¹⁶ Димитрије Димитријевић (Ђаковица 1881 - Ниш 1917), српски свештеник и четник. У Призрену је завршио Богословију 1898. Од 1900. прешао у Србију и као свештеник и учитељ службовао у пограничним крајевима према Турској. У Првом балканском рату добровољац, касније редован војник. Познат по надимцима поп Мита и Мита комита. У јесен 1915. остао у Србији на захтев нишког владике Доситеја да свештеници буду са својим народом. Интерниран у логор Стара Загора у Бугарској, одакле је побегао. У устанку организатор и начелник штаба Јабланичког одреда. Крајем јула 1917. кренуо са још шесторицом добровољаца, да однесу писмо војводе Косте Војиновића српској Врховној команди. У сукобу са бугарском војском крајем августа 1917. Рањен, заробљен и затворен у нишку тврђаву. Не зна се да ли је подлегао ранама и мучењима или је погубљен.

¹⁷ Војиновић је био рањен у ногу и зато није могао да обује чизму, већ опанак.

**Božica Mladenović
Milić J. Milićević**

UTTERANCE OF RADOS NIKOLIC ON TOPLICA UPRISING

Summary

The critical edition of secondary historical source which is kept at the National Museum Toplice in Prokuplje has been made. This source originates from the 60's of the last century when Rados Nikolic, a respected man and at one time mayor of Gornja Dragusa municipality, recounted his memories of events from Toplica uprising. He did so briefly, but has touched all the important moments in which he has participated. The characteristics of this source are a reality and authenticity in his utterance.

Key Words: Rados Nikolic, Toplica uprising, Serbia, World War I, utterance.

Чланак примљен: 15. 09. 2010.

Чланак коначно прихваћен за објављивање: 27. 06. 2011.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

93/94 (497.11)

МЕШОВИТА грађа = Miscellanea / Одговорни
уредник Недељко В. Радосављевић. - 1956, књ. 1-
1990, књ. 20; Н.С. 2003, књ. 21-. - Београд (Кнез
Михаилова 36/II) : Историјски институт, 1956-1990 ;
2003- (Београд : Чигоја штампа). - 24 cm

ISSN 0350-5650 = Мешовита грађа - Историјски
институт (Београд)

COBISS.SR-ID 14717954